

תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטת הממשלה מספר 1503 מיום 14.3.10 בעניין "תכנית לאומית להבאת מוחות לישראל", להחלטת ממשלה מספר 5080 מיום 26.8.12 בעניין "הגדלת היצע כוח האדם המיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע", להחלטת ממשלה מספר 147 מיום 28.6.15 בעניין "קידום הסוגיה האסטרטגית טיפול ומיצוי ההון האנושי כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה", להחלטת הממשלה מספר 153 מיום 28.6.15 בעניין "הגדלת פוטנציאל ההון האנושי בתחום הסייבר בישראל באמצעות פרויקט "מסע", להחלטת ממשלה מספר 1759 מיום 31.7.16 בעניין "הסדרת העסקתם של בוגרות וזוג של עובדים זרים מומחים בתחום ההיי-טק בישראל", ובהמשך לתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה לשנים התשע"ז-התשפ"ב ועל מנת לקדם מענה למחסור הקיים במשק הישראלי בכוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק בישראל, הן על ידי שיפור ההון האנושי הרלוונטי הקיים בישראל והן על ידי הבאת עובדים מיומנים מחו"ל:

1. להקים ועדת שרים (להלן - ועדת השרים) לעניין כוח אדם מיומן בתעשיית ההיי-טק שזה הרכבה:

ראש הממשלה (יו"ר)

שר האוצר

שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

שר החינוך

שר הכלכלה והתעשייה

שר הביטחון

שרת העלייה והקליטה

שר הפנים

שר המדע, הטכנולוגיה והחלל

א. סמכויות הוועדה:

(1) לדון ולהחליט בסוגיות הקשורות להגדלת כוח האדם המיומן בתעשיית ההיי-טק.

(2) לקדם תכניות ממשלתיות להגדלת כוח האדם המיומן בתעשיית ההיי-טק, ולעקוב אחר יישומן תוך קבלת דיווחים עיתיים מכלל הגורמים העוסקים בנושא.

ב. המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה תשמש כגוף ההיגוי המקצועי של הוועדה, לרבות לעניין הכנת הנושאים לדיון ומעקב אחר ביצוע החלטותיה,

בתאום עם מזכירות הממשלה.

2. להקים צוות מקצועי לנושא "כוח אדם לתעשיית ההיי-טק" בראשות ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה ושחברים בו נציגים מן המשרדים ו/או הגופים המפורטים להלן: משרד האוצר, הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, תחום תעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, משרד החינוך, הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (להלן – ות"ת), נציג צה"ל, רשות האוכלוסין וההגירה, משרד הכלכלה והתעשייה, משרד העלייה והקליטה, משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל, מטה הסייבר הלאומי, רשות התקשוב הממשלתית והמשרד לשוויון חברתי.

א. תפקידי הצוות:

(1) ליזום צעדי מדיניות במטרה להגדיל את כוח האדם המיומן בתעשיית ההיי-טק.

(2) לקדם עבודת מטה ויישום של תכניות בין משרדיות להגדלת כוח האדם המיומן בתעשיית ההיי-טק.

(3) לעקוב אחר קידום תכניות להגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההיי-טק, בין היתר, על מנת לסייע בהכנת הדיווחים לוועדת השרים כמפורט בסעיף 2.א.1 לעיל.

(4) לבחון את אפקטיביות הצעדים להבאת עובדים מיומנים מחו"ל לתעשיית ההיי-טק הישראלית, המפורטים בסעיפים 7-8 להלן, וכן להמליץ במידת הצורך על תמריצים כלכליים ומנהליים נוספים.

ב. הצוות יתכנס מעת לעת ויקבל דיווחים מכלל הגורמים הרלוונטיים.

3. בהמשך לתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה לשנים התשע"ז-התשפ"ב:

א. לרשום את הודעת הות"ת כי תפעל להשגת יעד לאומי לגידול של 40% במספר הסטודנטים לתואר ראשון הלומדים במוסדות המתקצבים להשכלה גבוהה, בדגש על האוניברסיטאות, במקצועות הרלוונטיים להיי-טק כפי שייקבעו על ידי ות"ת בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה.

ב. במסגרת האמור, לפנות לות"ת בבקשה לבחון את הצורך והאפשרויות:

(1) לפעול לעידוד יצירת מסלולים ייעודיים חדשים אשר ישלבו את תחומי התכנות והמחשבים עם לימודים מתחומים אחרים, וכן תכניות דו-חוגיות מובנות, המשלבות מדעי המחשב עם מקצועות נוספים.

(2) לפעול בשיתוף המשרד לשוויון חברתי, לבחון את הצורך והאפשרות לעידוד המוסדות להשכלה גבוהה לפתח קורסים אקדמיים דיגיטליים אשר יוכרו על ידם במסגרת לימודים אקדמיים בתחומים המפורטים בסעיף א' לעיל. כמו כן, לרשום בפניה את הודעת ות"ת והמשרד לשוויון חברתי כי פרויקט זה יתקצב ב-2 מיליון ₪ על ידי המשרד לשוויון חברתי ו-2 מיליון ₪ על ידי ות"ת.

(3) לפעול להגדלת כמות הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים (הזרים)

באקדמיה הישראלית, בתחומים הרלוונטיים להייטק, כאמור.

4. בהמשך להחלטת ממשלה מספר 3021 מיום 6.1.2005, לקבוע כי הממונה, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991, יהא רשאי להתיר לכל היותר ל-500 עובדים זרים על בסיס קדימות, לעבוד בחברת היי טק בישראל, שאושרה על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית בהתאם לסעיף 8.א. להחלטה זו, במשך תקופה של עד שנה אחת מיום סיום התואר. זאת, ללא צורך בתשלום שכר בגובה פעמיים השכר הממוצע במשק ובתנאי שהוכיחו כי סיימו תואר אקדמי מלא במוסד להשכלה גבוהה בישראל באחד מהתחומים הבאים: הנדסת חשמל, אלקטרוניקה, מחשבים מערכות מידע, ומדעי המחשב (להלן - **מקצועות ההיי-טק**). לעניין זה, להטיל על שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בהסכמת שר הפנים ושר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת וועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, לתקן את תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים), התשס"ז-2007, כך שכל הפטורים לפי תקנות אלו יחולו על מעסיק של עובד זר כאמור בסעיף זה.

5. מדיניות הממשלה היא לעודד הכשרות חוץ אקדמיות רלוונטיות לתעשיית ההיי-טק, אשר יקנו את המיומנויות והניסיון המעשי הנדרשים על מנת להשתלב בתפקידים עתירי ידע בתעשיית ההיי-טק בישראל. זאת, במטרה להגדיל את מספר הגורמים המציעים הכשרות איכותיות בתחום ולהגדיל משמעותית את מספר המוכשרים בהן. לפיכך, רושמת הממשלה בפניה את הודעת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית כי בהתאם לחוק לעידוד מחקר פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984 (להלן "חוק החדשנות"), סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה היא תגבש תכנית לקידום המדיניות דלעיל באמצעות:

א. תכנית אשר תכלול:

(1) תיאום ושיתוף פעולה עם התעשייה והאקדמיה;

(2) תגמול הגופים המכשירים, המבוסס על תמרוץ ביצועים: השמה בפועל בחברות היי-טק וגובה שכר המושם.

ב. התכנית שתנוהל על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית תבוצע בתיאום עם הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ותתוקצב בסכום של 10 מיליון ₪ לכל אחת מן השנים 2017 ו-2018, מתוך תחום הפעולה של הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית בתקציב משרד הכלכלה והתעשייה.

ג. מטה הסייבר הלאומי יבחן יצירת תכנית הכשרות חוץ אקדמיות לתחום הסייבר בקריית הסייבר הלאומית בבאר שבע.

6. להטיל על הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בתיאום עם הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית לפתח ולהוציא לפועל תכניות לשילוב אוכלוסיות בייצוג חסר בתעשיית ההיי-טק, בדגש על נשים, חרדים ואוכלוסיית

המיעוטים, כהגדרתם ברישא להחלטת ממשלה מספר 922 מיום 30.12.2015. בפרט:

א. לגבש ולהפעיל החל משנת 2017 ולמשך שלוש שנים תכנית להגברת שילובן של נשים בתעשיית ההיי-טק, אשר תכלול, בין היתר, רכיבים של הכשרה לתכנות והשמה בחברות ההיי-טק. התכנית תתקצב ממקורות הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

ב. לגבש ולהפעיל תכניות לשילוב אוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההיי-טק, לרבות באמצעות:

(1) תכנית לליווי, הכשרת סטודנטים ואקדמאים מאוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההיי-טק והשמתם:

א) המשך הפעלת התכנית הקיימת בתחום זה והרחבת פעילותה בשנת 2017 בעוד 1.5 מלש"ח, כך שהיקף ההשקעה השנתית יעמוד על 4.83 מלש"ח ממקורות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

ב) הפעלת תכנית המשך בשנים 2018-2020: התכנית תתקצב ממקורות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

(2) לבחון פיתוחן של תכניות נוספות להגברת שילוב אוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההיי-טק, הכוללת רכיבים של הכוונה והכשרה לתחום.

ג. לגבש ולהפעיל במהלך שנת 2017 תכנית מותאמת לשילוב נשים וגברים מהמגזר החרדי בתעשיית ההיי-טק, לרבות בכלים הבאים:

(1) עידוד לרכישת השכלה במקצועות הרלוונטיים לתעשיית ההייטק וסיוע בשילוב במשרות איכות בתעשייה. התכנית תיבנה תוך התייעצות עם חות"ת.

(2) שילוב חרדים לא אקדמאים או בעלי השכלה אקדמית בתחומים שאינם רלוונטיים לענף זה בתעשיית ההיי-טק, באמצעות כלים כגון הכשרה מקצועית, מעטפת הכוונה, ליווי וכד'.

(3) שיעור הגברים מבין המשתתפים בתכניות המתוארות בסעיפים (1) ו-(2) לעיל לא יפחת מ-50%.

(4) הרחבת המקצועות הטכנולוגיים הנלמדים בסמינרים לנשים חרדיות וגיוונם, בתיאום עם משרד החינוך.

(5) התכנית תתקצב ממקורות הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

7. מדיניות הממשלה היא לקדם תכניות להבאת עובדים מיומנים מחו"ל, המתאימים לעבודה במשרות עתירות ידע בתעשיית ההיי-טק בישראל, בהתאם למחויבויות הבינלאומיות של ישראל. התכניות יתמקדו בעיקר בישראלים חוזרים ובזכאי שבות, אך יכללו גם צעדים שיקדמו, בהתאם לצורך, הבאת עובדים זרים מומחים, שיעבדו בחברות ההיי-טק על פי הנוהל שיגובש בהתאם לסעיף 8.4 להלן וישתכרו לפחות פעמיים השכר הממוצע במשק (להלן - מומחה זר בהיי-טק), ולשם כך:

א. לבטל את "התכנית הלאומית להשבת אקדמאים" במתכונתה הנוכחית, שהופעלה בעקבות סעיפים 16-20 להחלטת ממשלה מספר 1503 מיום 14.3.2010, כאשר הטיפול בתחום היי-טק יועבר לרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית. תחת זאת, לרשום בפניה את הודעת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית כי היא תגבש תכנית ייעודית אשר תפעל לקידום מדיניות הממשלה, בהתאם לסמכויותיה של הרשות לפי חוק החדשנות ולאמצעים העומדים לרשותה, בתיאום עם הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. התכנית תפעל באופן יזום אל מול קהל היעד, כפי שהוגדר ברישא לסעיף 7 לעיל, על מנת לשלב בתעשיית ההיי-טק בישראל. זאת, בין היתר באמצעות ספקי משנה.

(1) התכנית תגובש בתוך 90 יום מיום קבלת החלטה זו ועיקריה יאושרו על ידי הצוות המקצועי.

(2) התכנית תתוקצב בסכום של 7 מיליון ₪ בשנת 2017 ו-10 מיליון ₪ בשנת 2018 מתחום הפעולה של הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית בתקציב משרד הכלכלה והתעשייה.

ב. בהמשך להחלטת ממשלה מס' 1985 מיום 21.8.2014 ולהחלטת ממשלה מס' 153 מיום 28.6.2015 שעניינן הגדלת פוטנציאל ההון האנושי בתחום הסייבר בישראל באמצעות פרויקט "מסע", להנחות את מטה הסייבר הלאומי להגדיל את מספר המלגות המוצעות למשתתפי תכנית Israel Tech Challenge Fellows, לעד-100 מלגות תוך שלוש שנים, בכפוף לעמידה בעקרונות הסכם מסע לרבות עמידתם של המשתתפים בקריטריונים הנדרשים במסגרת פרויקט "מסע", לקיומם של מקורות תקציביים לשנת 2019 ובכפוף להתקשרות כדן.

ג. להנחות את ראש המועצה הלאומית לכלכלה לפעול לגיבוש תוכנית להבאת צעירים זכאי שבות בעלי פוטנציאל להשתלבות ככח אדם מיומן בתעשיית ההי טק בישראל, בהתאם למסגרת הבאה (להלן: תכניות במסלולי הייטק), ככל הניתן באמצעות התקשרות עם חברת "מסע":

1. תכניות במסלולי הייטק יידרשו אישור מקצועי מאת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית לצורך הכרה בהן כתוכניות במסלולי הייטק, אשר תקבל החלטתה לפי קריטריונים שייקבעו על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה. בתכניות בתחום הסייבר יידרש גם אישור מטה הסייבר הלאומי. במסגרת גיבוש התוכנית ילקחו בחשבון השלכות אפשריות של התוכנית על תוכנית מסע טק לתחום הסייבר, תוך מתן מענה שישמר את ייחודיות תוכנית מסע-טק.

2. יתאפשר תשלום תגמול למארגני תכניות במסלולי הייטק, בגין השמה בפועל בשכר גבוה בחברות הייטק, עבור כל משתתף.

גובה התגמול ייקבע על ידי המועצה הלאומית לכלכלה והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית. התגמול ימומן מתקציב משרד ראש הממשלה, ואולם ככל שיותר תקציב כאמור בסעיף 2.א.7 לעיל, ישולם התגמול מתקציב זה. הכל בכפוף לאמור בסעיף קטן 3.ג.7.

3. ככל שהתוכנית תופעל באמצעות פרוייקט מסע, להקצות 10 מלש"ח לשנה, בכל אחת מהשנים 2017-2019, מתוך תקציבי משרד ראש הממשלה לתיגבור תיקצוב התכניות בהתאם לכללים שיקבעו ולכללים בעניין תיקצוב פרוייקט מסע. במקרה זה, התשלום עבור כל משותף בתכנית מסע במסלולי הייטק יהיה בגובה ההפרש בין מלגת "מסע" המשולמת בכל תכנית לבין העלות המאושרת של התכנית לפי קריטריונים שייקבעו כאמור בס"ק 1.ג.7. ככל שהתוכניות יופעלו באמצעות חברת מסע, הן תהיינה טעונות אישור ועדת ההיגוי של הפרוייקט וכן ידרשו הסכם ייעודי שייחתם עם חברת מסע לצורך זה שבו יקבעו כללי הפעלת התוכנית.

4. לאחר שלוש שנים מתחילת הפעלת תכניות מסע במסלולי הייטק ייבחן המשך מסלול זה לתקופה נוספת ובאילו תנאים יימשך, הבחינה תיעשה לרבות בהיבטי הצלחת התכניות, צרכי המשק ומדיניות הפרוייקט.

8. בהמשך לעבודת הצוות בראשות מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה, לפעול לטיוב הליך כניסה לישראל של מומחים זרים בהיי-טק, כדלקמן:

א. לרשום בפניה את הודעת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית כי תפרסם, בהסכמת משרד הכלכלה והתעשייה, הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ובהתייעצות עם רשות האוכלוסין וההגירה, נוהל להכרה בחברות ישראליות כחברות היי-טק לעניין הבאת מומחה זר בהיי-טק.

ב. לרשום בפניה את הודעת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית כי בהתאם לסמכויות הרשות לפי חוק החדשנות ולאמצעים העומדים לרשותה היא תיצור יחד עם רשות האוכלוסין וההגירה, בסיוע רשות התקשוב הממשלתי, מנגנון דיגיטלי להעברת מידע רלוונטי לעניין הנוהל בסעיף קטן א' לעיל אודות חברות היי-טק ישראליות, כך שפניות רשות האוכלוסין בנושא יקבלו מענה מיידי מהרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית באשר לחברות היי-טק מוכרות, ולכל היותר תוך שלושה שבועות, באשר לחברות שנדרשות לעבור בדיקה לצורך מתן הכרה בהן כחברות היי-טק.

ג. להטיל על שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בהסכמת שר הפנים ושר

האוצר ובאישור ועדת הכספים וועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, לתקן בתוך 90 יום מקבלת החלטה זו את תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים), התשס"ז-2007, כך שמומחים זרים בהיי-טק ובני זוגם יתווספו לרשימת התפקידים המנויים בהגדרה של "עובד זר מומחה" הקבועה בתקנה 1 לתקנות אלו. בנוסף, תתוקן גם תקנה 4 לתקנות, כך שלא יחול על מעסיקיהם פטור מאגרה שנתית ביחס למומחים זרים בהיי-טק.

ד. בהמשך להחלטת ממשלה 1759 מיום 31.7.2016 בעניין "הסדרת העסקתם של בני/בנות זוג של עובדים זרים מומחים בתחום היי-טק בישראל", להטיל על שר הפנים בהיוועצות עם נציגי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הכלכלה והתעשייה והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, להתקין תקנות תוך 30 יום מפרסום נוהל להכרה בחברות ישראליות כחברות היי-טק לעניין הבאת מומחה זר בהיי-טק, כמפורט בס"ק 8.א לעיל, המסדירות את תעסוקת בני זוג של מומחים זרים בהיי-טק וחוקרים באקדמיה.

ה. להטיל על שר הפנים להנחות את רשות האוכלוסין וההגירה לאשר בתוך 60 יום מקבלת החלטה זו בתיאום עם נציגי משרד החוץ, ככל שיידרש, נהלי עבודה, שיאפשרו מתן רישיון עבודה למומחים זרים בהיי-טק בנציגויות ישראליות בחו"ל ו/או במעבר הגבולות בנתב"ג. תוקף רישיון העבודה יהא עד שנה והוא יאפשר כניסות מרובות לישראל. ככל שיידרשו תיקוני חקיקה על מנת לאפשר מתן רישיון עבודה כאמור, להנחות את שר הפנים להתקין תקנות שיאפשרו מתן רישיון עבודה לעובדי היי טק בנציגות ישראלית במדינת האזרחות של העובד ו/או במעבר הגבולות בנתב"ג, לתקופה של עד שנה.

ו. להטיל על שר הבריאות ושר הפנים לתקן את ההסדרים הקיימים בעניין בדיקות רפואיות הנדרשות כיום ממומחים זרים בהיי-טק לצורך קבלת רישיון עבודה בישראל בתוך 90 יום מקבלת החלטה זו.

ז. להטיל על רשות האוכלוסין וההגירה, בסיוע רשות התקשוב הממשלתי, ליצור בתוך 120 יום מקבלת החלטה זו מערכת מקוונת המאפשרת הגשת בקשות לרישיונות והיתרי עבודה ומעקב אחריהן.

ח. להטיל על שר הפנים להנחות את רשות האוכלוסין וההגירה, כדלקמן:

(1) לפרסם בתוך 60 יום מקבלת החלטה זו נוהל ייעודי לעניין העסקת מומחה זר בהיי-טק בשפה העברית והאנגלית. הנוהל יפרט באופן ברור את התהליך, הטפסים והמסמכים הנדרשים מרגע הגשת הבקשה ועד כניסת מומחה זר בהיי-טק לישראל, לרבות לוחות זמנים מחייבים לכל שלב.

(2) לפרסם בתוך 90 יום מקבלת החלטה זו תמצית מנהלים של הנוהל בשפה העברית והאנגלית.

9. בהמשך לאמור בסעיף 2(א) להחלטת ממשלה מספר 3021 מיום 6.1.2005 כפי שתוקן בסעיף 3 להחלטת הממשלה מספר 4024 מיום 31.7.2005, ובהחלטת ממשלה מספר 1774 מיום 4.8.2016, לקבוע כי הוראות סעיף 2(א) בדבר סמכות הממונה, כהגדרתו בסעיף 1

לחק עובדים זרים, התשנ"א-1991, להתיר העסקת חוקרים זרים במוסדות להשכלה גבוהה, יחולו גם על העסקתם של חוקרים המגיעים לעבוד בישראל במגזר הלא אקדמי. זאת, בתנאי שהגעתם היא כחלק מתכנית המסגרת של האיחוד האירופאי, שאליה הצטרפה והתחייבה מדינת ישראל, מכוחה או במימונה, וכן שמשולם להם שכר לפי כללי התוכנית ונהליה, ובתנאי שהחוקר הזר הומלץ על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית. בחודש דצמבר 2020 יבחנו הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יחד עם נציגי משרדי האוצר ורשות האוכלוסין וההגירה, את השלכות התיקון, על בסיס מידע שתעביר הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית לגבי היקף העובדים שנכנסו במסגרת זו, מקומות ההעסקה שלהם ושכרם באותה התקופה, ובהתבסס על מסקנות אלו רשאים המשרדים הרלוונטיים להביא בפני הממשלה הצעה לתקן או לבטל את ההחלטה הנוכחית.

10. משרד הכלכלה והתעשייה יקצה 1 מיליון ₪ נוספים מתקציבו לתכנית "הטובים לתעשייה" לטובת שילוב סטודנטים ממקצועות ההיי-טק בתעשייה.

11. בהמשך להמלצות דו"ח ועדת ההיגוי בעניין "הגדלת היצע כוח אדם מיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע", שפורסם באוגוסט 2014, להטיל על מנכ"ל משרד הביטחון בשיתוף עם אגף כוח אדם בצה"ל, מפא"ת, מטה סייבר בצה"ל, הקרן להכוונת חיילים משוחררים, נציגים מהמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, המועצה להשכלה גבוהה, הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, משרד האוצר, משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל ורשות התקשוב הממשלתית, לגבש תכנית למינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת שיפור המענה למחסור בכוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק. התכנית תוצג לוועדת השרים תוך 6 חודשים מיום קבלת החלטה זו ותתייחס, בין היתר, לנושאים הבאים:

- א. הגדלת כמות המוכשרים בצה"ל בתחומי פיתוח תוכנה, עם דגש על הכשרות עילית.
- ב. חשיפת חיילים לקראת סיום שירותם לאפשרויות המקצועיות העומדות בפניהם בתעשיית ההיי-טק.
- ג. השלמת תכנים רלוונטיים לטובת קבלה ללימודים אקדמיים במקצועות הרלוונטיים להיי-טק.
- ד. ניצול יעיל של מערך המיון, ההכשרה וההשמה של מערכת הביטחון גם לצרכים אזרחיים.
- ה. בחינת אפשרויות של דחיית שירות צבאי לצורך השכלה אקדמית במקצועות ההיי-טק.

12. להטיל על שר המדע, הטכנולוגיה והחלל:

- א. לפרסם קולות קוראים למלגות בתחומים הבאים, אשר יתוקצבו ממקורות משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל:

- 1) מלגות ע"ש יצחק שמיר למדענים חוזרים המשתלבים במחקר לפוסט דוקטורט בהיקף של 2.4 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
 - 2) מלגות "אקדמיה-מגזר עסקי" לקידום נשים לשנים 2017 ו-2018 שמטרתן הגדלת מספרן בתעשייה בהיקף תקציב של 1 מיליון ₪
 - 3) מלגות לנשים הלומדות לתואר ראשון בתחום המחקר היישומי-הנדסי (מי"ה), בהיקף תקציב של 1.5 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
 - 4) מלגות ע"ש שולמית אלוני, לנשים במדעים מדויקים (מי"ה) לתואר שלישי ופוסט דוקטורט בהיקף תקציב של 2.5 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
 - 5) מלגות במדע יישומי והנדסי, כולל רובוטיקה (מי"ה) לתואר שלישי ופוסט דוקטורט בהיקף תקציב של 6 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
- ב. לקיים תכנית חשיפה למדע ולטכנולוגיה לתלמידי חטיבת ביניים ותיכון במסגרת החינוך הבלתי פורמאלי. התכנית תעודד לימוד ופעילות בתחומי המדע, הטכנולוגיה והחדשנות. התכנית תכלול, בין היתר, לימודי הנדסה, מחשבים, רובוטיקה וסייבר. תכנית זו תהיה בהיקף של 1.5 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 ממקורות משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל.
13. להטיל על שרת העלייה והקליטה לפתח ולהוציא לפועל תכניות מיוחדות להכשרה ולשילוב עולים ותושבים חוזרים בתעשיית ההיי-טק, אשר יגובשו ויופעלו על ידי משרד העלייה והקליטה ומתקציבו תוך עדכון הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, לרבות:
- א. קורסי הסבה, השלמה והתאמה לאקדמאים.
 - ב. להפעיל ישירות ובאמצעות ארגונים מעודדי עלייה תכנית עידוד עלייה מיוחדת המותאמת לצרכים של בעלי מקצועות רלוונטיים לתעשיית ההיי-טק.

דברי הסבר

רקע כללי

בעשורים האחרונים הפכה תעשיית ההיי-טק לקטר הצמיחה המרכזי של הכלכלה הישראלית, תוך ביסוס מדינת ישראל כ-"Start Up Nation" עם אלפי חברות הזנק ומעל 300 מרכזי מו"פ של חברות מובילות מרחבי העולם. המשך התפתחות תעשיית ההיי-טק בישראל תלויה רבות בהיצע מספק של כוח אדם איכותי ומיומן, אשר מהווה, למעשה, את גורם הייצור המרכזי שלה. על כוח האדם להיות באיכות גבוהה כדי להמשיך ולהוביל בהצלחה את התחרות העולמית על החדשנות והפיתוח, ובכמות מספקת לצרכי התעשייה ההולכים וגדלים. בפרט, כאשר תעשיית ההיי-טק מתקיימת בסביבה גלובלית שיש בה תחרות עזה על מוחות וחברות בכל העולם. בשנים האחרונות מתבהר כי ישנו מחסור בכוח אדם מיומן ואיכותי לתעשיית ההיי-טק הישראלית. לפי דו"ח של רשות החדשנות מיוני 2016¹ לתעשיית החדשנות הישראלית יחסרו למעלה מ-10,000 מהנדסים ומתכנתים בעשור הקרוב. מדובר בחסם מרכזי לצמיחה הן של סטרטאפים והן לגבי חברות טכנולוגיה ישראליות מבוססות יותר. ניתן להבחין במגמה מתמשכת וקיפאון של היצע המהנדסים, הנתמכת בירידה משמעותית בעשור האחרון בנתח מקבלי התארים בתחומי המדעים בכלל (מ-13% מכלל מקבלי התארים בשנת 2004 ל-8.7% מכלל מקבלי התארים בשנת 2014) ובמספר בוגרי מדעי המחשב, מתמטיקה וסטטיסטיקה בפרט מכ-3000 בשנת 2004 לכ-2250 בשנת 2014. למחסור זה עשויות להיות השלכות חריפות על המשק הישראלי. חוסר זה הולך וגובר לאורך זמן, שכן בעוד שענף ההיי-טק ממשיך לצמוח מדי שנה, מספר הסטודנטים במקצועות מדעי המחשב, הנדסת המחשבים, החשמל והאלקטרוניקה ומערכות המידע באוניברסיטאות אינו גדל בקצב שמדביק את הביקוש. זאת ועוד, ככל שיהיה יותר כוח אדם מיומן בהיי-טק, הדבר יכול להצמיח יותר יוזמות ויותר מו"פ איכותי אשר יצעידו את המשק הישראלי קדימה. נושא זה נדון ראשית במסגרת הצוות הבין משרדי שאותו ריכזה המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, אשר פרסם את המלצותיו ביולי 2012.² בעקבותיו, באוגוסט 2014, התפרסמו המלצות ועדת ההיגוי הבין משרדית בראשות הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.³ ככלל, ניתן לחלק את המענה לבעיית המחסור בכוח אדם מיומן להיי-טק בהתאם לטווח הזמן שבו צפוי המהלך להשפיע על היצע כוח האדם המיומן להיי-טק:

• **צעדים אשר נועדו להגדיל את ההיצע בטווח הקצר** ע"י פעולות ממוקדות השמה

¹ דו"ח רשות החדשנות השנתי 2016,

<http://economy.gov.il/Publications/PressReleases/Pages/InnovationReport2016.aspx>

² המחסור בכוח אדם מיומן בטכנולוגיה עילית, המלצות הצוות הבין משרדי 2012,

<http://www.pmo.gov.il/Lists/FAQkalkala/Attachments/21/tech.pdf>

³ הגדלת היצע כוח אדם מיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע, הממונה על התעסוקה במשרד הרווחה, אוגוסט 2014,

<http://economy.gov.il/Publications/PressReleases/Documents/HiTechManpowerReport.pdf>

העוסקות במיצוי הפוטנציאל התעסוקתי הלא ממומש כיום. לשם כך מוצע לעודד הכשרות חוץ אקדמיות לבוגרים בעלי מגוון רקעים לימודיים ופוטנציאל השלמה מהיר ואיכותי, אשר יקנו את המיומנויות והניסיון המעשי הנדרשים על מנת שאותם בוגרים יוכלו להשתלב בתפקידים עתירי ידע בתעשיית ההיי-טק הישראלית. צעד נוסף אשר יוכל לתת מענה בטווח הזמן הקצר הוא הבאת כוח אדם מיומן ומוכשר מחו"ל על מנת לספק מענה מהיר למחסור הנוכחי. בכלל זה מוצע לפעול באופן אקטיבי בכדי לעודד ישראלים חוזרים וזכאי חוק השבות להגיע לישראל לצורך relocation וכן לפעול להסרת חסמים להגעה של עובדים מיומנים זרים בשכר גבוה, לתקופה מוגבלת, לתעשיית ההיי-טק הישראלית. צעדים אלו נועדו לספק מענה מהיר לצורך בכוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק הישראלית אשר ימנע האטה בפעילות הענף בטווח הזמן הנראה לעין.

- **צעדים אשר ישפיעו בטווח הזמן הבינוני.** אחד הצעדים המשמעותיים ביותר הוא לפעול למען הגדלת מספר הסטודנטים במקצועות המחשבים וההנדסה במוסדות להשכלה גבוהה. לצורך כך מוצע שהמועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ותקצוב יפעלו להשגת יעד לאומי של גידול של 40% במספר הסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטאות במקצועות הרלוונטיים להיי-טק. אפיק משמעותי נוסף הוא מינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת שיפור המענה למחסור בכוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק בין היתר על ידי בחינה של הגדלת כמות המוכשרים בצה"ל בהכשרות עלית בתחומי פיתוח וכן חשיפה של חיילים רבים ליתרונות תעשיית ההיי-טק הישראלית. בנוסף מוצע לבחון דרכים להגדיל את פוטנציאל הפונים למקצועות ההיי-טק בקרב אוכלוסיות אשר נמצאות בתת ייצוג בתחום כגון: נשים, חרדים, מיעוטים ועוד.

- **צעדים אשר נועדו לטפל בשורש הבעיה על ידי הרחבה קבועה של כמות הפונים לקריירה במקצועות מדעי המחשב וההנדסה וזאת על ידי צעדים של משרד החינוך ומשרד המדע אשר נועדו להגדיל באופן משמעותי את מספר בוגרי התיכון האוחזים בתעודת בגרות איכותית בתחומי המתמטיקה, המדע והטכנולוגיה. פעולות אלו משפיעות בטווח הארוך יותר, אך הן המשמעותיות ביותר לטיפול במחסור לאורך זמן.**

סעיף 1:

על מנת להעניק את הקשב הראוי לתכנית לאומית בעלת היקף תקציבי, ומורכבות בין-משרדית שכזו, מוצע להקים ועדת שרים בראשות ראש הממשלה, שתתכנס כל 3 חודשים לשם מעקב אחר יישום כלל הסעיפים בהחלטה זו, וכן תכניות נוספות שייווצרו בהמשך בהתאם לצורך. ועדת השרים תכלול את כל השרים הרלוונטיים לתכניות המדוברות. ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, כמוביל של התכנית הלאומית מטעם ראש הממשלה, יתכלל את פעילות הוועדה- יכין את סדר יומה, יאסוף חומרים, יציג בפני הוועדה ויתאם דיווחים והופעות של הגופים הרלוונטיים בפני הוועדה. לשם כך יעמוד ראש המועצה הלאומית לכלכלה בראש הצוות המקצועי כפי שמפורט להלן בסעיף 2.

סעיף 2:

יישום תכנית לאומית זו דורשת עבודת תיאום ובקרה בין-משרדית אשר מאפיינת את פעילותו של משרד ראש הממשלה. תפקיד הצוות יהיה להביא לידי ביצוע של התכניות שאושרו במסגרת מחליטים זה, ליזום תכניות נוספות וכן להכין חומרים מקצועיים רלוונטיים לוועדת השרים, באמצעות העומד בראשה, ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה. ראש הצוות יבקש דיווחים עתיים ממובילי התכניות השונות, וכן יסייע לקדם באמצעות צוות המועצה הלאומית לכלכלה וכן ועדת השרים והעומד בראשה, בהתאם לצורך.

סעיף 3:

בחודש ספטמבר 2016 סוכם בין משרד האוצר לבין הוועדה לתכנון ותקצוב במועצה להשכלה גבוהה על תכנית רב-שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה, כפי שנהוג מדי 5-6 שנים במערכת ההשכלה הגבוהה ולקראת סיום התכנית הקודמת שהחלה בשנת התשי"ע והסתיימה בשנת התשע"ו.

במסגרת תכנית זו יגדל תקציב מערכת ההשכלה הגבוהה בצורה מדורגת עד לרמה של כ-12 מיליארד שקלים בשנה בתשפ"ב. במסגרת ההסכם סוכמו כיווני פעולה מרכזיים של מערכת ההשכלה הגבוהה לתקופה זו, ובהם: קידום תשתיות מחקר ועידוד המצוינות המחקרית-מדעית, קידום ושילוב אוכלוסיות בייצוג חסר, חדשנות בהוראה ושיפור איכותה ועוד. בהצעת החלטה זו, מבקשת הממשלה מהמועצה להשכלה גבוהה לתת דגשים במסגרת התכנית הרב-שנתית כפי שסוכמה, כך שמערכת ההשכלה הגבוהה תתרום בצורה ניכרת למאמץ הלאומי למתן מענה למחסור בכוח אדם להיי-טק, כדלקמן:

סעיף 3.א:

במסגרת התכנית הרב-שנתית יוקצו 1.4 מיליארד ₪ לטובת הגדלת מספר חברי סגל וסטודנטים בתחומים הנדרשים למשק הישראלי. כמו כן, נקבע יעד של 40% גידול במספר הסטודנטים המתחילים את לימודיהם במקצועות הרלוונטיים לתעשיית ההיי-טק, כפי שייקבעו ע"י הות"ת, המועצה הלאומית לכלכלה ואגף התקציבים המשרד האוצר, עד לסיום התכנית. גידול זה הוא קריטי לתעשיית ההיי-טק הישראלית, כיוון שבוגרי מערכת ההשכלה הגבוהה, ובפרט האוניברסיטאות, מהווים את ההון האנושי האיכותי ביותר, הדרוש לשימור מעמדה של ישראל כמוקד עולמי של מרכזי מו"פ ושל חברות הזנק. הוועדה לתכנון ולתקצוב שמה לעצמה מטרה להגדיל את מספר הסטודנטים במקצועות הללו כבר לפני מספר שנים, אולם הגידול העיקרי בעקבות התמריצים שניתנו למוסדות היה במכללות (גידול של 43% בסטודנטים שנה א' משנת תשע"א עד תשע"ה) ולא באוניברסיטאות (גידול של 14% בהתאמה). על רקע גידול לא מספק זה באוניברסיטאות, וכיוון שההשקעה הנדרשת על מנת להגדיל את כמות הסטודנטים באוניברסיטאות היא משמעותית וכוללת בין היתר גם גיוס סגל, תשתיות מחקר ובינוי, יש צורך להדגיש במסגרת מחליטים זה יעד של 40% באוניברסיטאות. זאת, מבלי להפחית מהחשיבות של גידול דומה גם במכללות.

סעיף 1.3.ב:

על מנת להגדיל את כמות הסטודנטים הלומדים במקצועות הרלוונטיים, יש צורך גם בפיתוח

מסלולים משולבים עם חוגי לימודים אחרים, במתכונות דו-חוגיות כאלה ואחרות, וכן חשיבה על מסגרות חדשות כגון "חטיבה" במדעי המחשב, לצד לימודים ראשיים במקצועות אחרים. הניסיון העולמי מראה כי שילובים כאלה מצליחים להגדיל את הביקוש למקצועות ההיי-טק, שכן הם פונים לקהל סטודנטים מגוון יותר, אשר לא היה עושה תואר מלא רק במקצועות ההיי-טק. בין היתר הדבר צפוי למשוך נשים, שהן קבוצה בייצוג חסר בחוגים הרלוונטיים באוניברסיטאות (רק 21% מהסטודנטים במקצועות ההיי-טק הן נשים) וכן בתעשיית ההיי-טק כיום.

סעיף 2.3.3:

במסגרת התכנית הרב שנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה סוכם כי יינתן דגש על פיתוח קורסים דיגיטליים כחלק מעידוד חדשנות בהוראה. הוועדה לתכנון ותקצוב והמועצה להשכלה גבוהה, בשיתוף המיזם המטה הלאומי "ישראל דיגיטלית", מקדמות בימים אלה, כחלק מנושא "חדשנות בהוראה ושיפור איכותה", פיתוח של קורסים דיגיטליים פתוחים (MOOCs = Massive Open Online Courses) על בסיס פלטפורמה לאומית שיצרה "ישראל דיגיטלית" באמצעות המיזם EDX אשר פותח למטרות אלה באוניברסיטאות MIT ו-Stanford. הממשלה מבקשת לפנות אל המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ותקצוב, בשיתוף מטה המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית, לבחון את הצורך והאפשרות לעידוד המוסדות להשכלה גבוהה לפתח קורסים אקדמיים דיגיטליים אשר יוכרו על ידם במסגרת לימודים אקדמיים בתחומים הרלוונטיים ללימודים במקצועות ההיי-טק, על מנת לאפשר לסטודנטים במקצועות הללו ליהנות מיתרונות EDX, לייעל שיטות הוראה, להקטין נשירה וכן להנגיש תכנים אלו גם לאנשים שאינם לומדים פיזית במוסד האקדמי.

סעיף 3.3.3:

במסגרת התכנית הרב-שנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה סוכם כי יושם דגש על בינלאומיות במערכת ההשכלה הגבוהה. זאת, כמהלך לחיזוק המערכת ומעמדה בעולם, בדומה למערכות ההשכלה הגבוהה המובילות בעולם. הממשלה תפנה אל המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ותקצוב לבחון את הצורך והאפשרות לפעול להגדלת כמות הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים (הזרים) באקדמיה הישראלית. הממשלה רושמת בפניה את הודעת ות"ת כי במסגרת תכנית זו יושם דגש גם על מקצועות ההיי-טק, הן באמצעות משיכת סטודנטים מצטיינים שיוכלו אח"כ להשתלב בתעשיית ההיי-טק בישראל, והן באמצעות משיכת חוקרים מובילים אשר ישתלבו בסגל המוסדות ויוכלו להוות גם חלק מכוח ההוראה וכך להגדיל את כמות הסטודנטים שיוכל המוסד ללמד.

סעיף 4:

על מנת לאפשר למערכת ההשכלה הגבוהה למשוך לישראלים סטודנטים זרים במקצועות ההיי-טק, יש צורך במתן אפשרות לסטודנטים הללו לעבוד במשרה מלאה בהיי-טק הישראלי למשך שנה לאחר סיום לימודיהם וזאת מבלי להידרש לעמוד בדרישת שכר של מומחה זר בהיי-טק.

פרקטיקה זו מקובלת מאוד בעולם המערבי ועל כן על מנת להתחרות על הסטודנטים הללו מול מוסדות אקדמיים במדינות אחרות, יש צורך בשינוי הנהלים הקיימים כיום ברשות האוכלוסין וההגירה.

שינוי הנוהל גם יסייע לתעשיית ההיי-טק הישראלית כיוון שיגדיל את היצע העובדים המיומנים, בוגרי מערכת ההשכלה הגבוהה הישראלית, אשר יכולים להשתלב בענף, ואף יאפשר לאותם בוגרים אשר חברות היי-טק ישראליות רוצות שיישארו לעבוד בישראל למספר שנים נוספות. כמו כן, לאחר שאותם בוגרים יחזרו לארץ מוצאם הם יוכלו להוות ראש גשר בין התעשייה הישראלית לתעשייה הגלובלית.

סעיף 5:

בשנים האחרונות מתבסס בעולם המערבי, ובארה"ב בפרט, מודל של הכשרות חוץ אקדמיות להיי-טק, עם דגש על מיומנויות בתחום התכנות. המודל מופעל על ידי חברות פרטיות לרוב, אשר מכשירות אנשים בעלי מיומנויות גבוהות, לעתים קרובות בעלי תארים אקדמיים במקצועות שאינם בתחומי ההיי-טק, במסגרת הכשרה אינטנסיבית מאוד וקצרה: ימים מלאים, 5 ימים בשבוע, במהלך מספר חודשים. מסגרות אלו מכונות לעתים " Coding Bootcamps". בישראל פועלות מספר חברות בתחום, אך מדובר בשוק שאינו מפותח דיו לדעת הממשלה ושהגדלת מספר המוכשרים בו, וכן הגדלת מספר החברות בו, ויצירת תחרות גדולה יותר בתחום, יש בהן כדי לתת מענה נוסף למחסור בכוח אדם מיומן להיי-טק הישראלי. כבר כיום מגייסות החברות המובילות במשק בוגרים של הכשרות מסוג זה, והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית תגבש תכנית שמטרתה להגדיל את מספר הבוגרים האיכותיים המושמים בתעשיית ההיי-טק. במסגרת תכנית זו יתאפשר לתגמל חברות הכשרה על בסיס מבחן תוצאתי - אם הצליחו להוביל להשמות מוצלחות, בשכר גבוה, של בוגריהן, תוך גידול מתמיד בכמות הבוגרים מדי שנה.

סעיף 6:

הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעילה מזה מספר שנים תכניות שמטרתן שילוב אוכלוסיות בתעסוקה, עם דגש על תעסוקה איכותית (בשכר גבוה). במסגרת תכניות אלה, ובהמשך לפעילות הספציפית של הממונה בתחום כוח אדם מיומן לתעשייה, עתירת הידע, יורחבו תכניות קיימות ויקודמו תכניות חדשות:

סעיף 6.א:

במהלך שלוש השנים הקרובות תופעל תכנית לקידום שילוב נשים בתעשיית ההיי-טק. נשים הינן קבוצה בייצוג חסר בהיי-טק בכל העולם, וגם בישראל המצב דומה. נכון לשנת 2014, רק 26% ממשורות הליבה בענף ההיי-טק מאוישות על ידי נשים. את התהליך המוביל לכך שיש מעט נשים בהיי-טק ניתן לתאר כ"צינור דולף": בגיל תיכון כ-47% מההינשים לבגרות במתמטיקה ברמת 5 יחידות הן בנות, אבל בהמשך שיעוריהן ביחידות טכנולוגיות בצבא הינו נמוך משמעותית, ובאקדמיה שיעור הסטודנטיות במקצועות הרלוונטיים עומד על כ-21% בלבד מכלל הסטודנטים, כאשר שיעור הסגל האקדמי הנשי בתחומים אלה הינו נמוך אף

יותר (שיעור הנשים בסגל הפקולטות למתמטיקה ומדעי המחשב בשנת 2013 היה 11%). בשנים האחרונות קמו ברחבי העולם, עם דגש על ארה"ב, גופים רבים המקדמים שילוב נשים בהיי-טק, וכן יוזמות ממשלתיות רבות שעוסקות בנושא מגיל ביה"ס ועד מהלך הקריירה. במהלך השנתיים האחרונות, גם בישראל העיסוק בשילוב נשים בתעשיית ההייטק בקרב החברה האזרחית התעצם באופן משמעותי והוקמו גופים המוקדשים לטיפול בעניין זה. כאמור, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יקדם תכנית שמטרתה להגביר את שילובן של נשים בתעשיית ההייטק, ולשם כך יבחן בין היתר את הצורך להתקשר עם גוף העוסק בתחום זה.

סעיף 6.ב:

מגזר המיעוטים מתאפיין בשיעורים נמוכים מאוד של השתלבות תעסוקתית בתעשיית ההיי-טק. כ-2% בלבד מכוח העבודה בענף, זאת אף על פי ששיעורי בני המיעוטים הרוכשים השכלה גבוהה במקצועות הרלוונטיים להיי-טק, הינם גבוהים יותר. לכן, מעבר לצורך בהגדלת מספרי הסטודנטים בני המיעוטים במקצועות ההיי-טק, יש צורך לטפל בבעיה באמצעות השמה וסיוע בהשתלבות של בני מיעוטים בעלי השכלה גבוהה רלוונטית בתעשיית ההייטק. מזה שנתיים (2015-2016) משרד הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי, מפעילה תכנית ייעודית לשילוב בני מיעוטים בעלי השכלה רלוונטית בתעשיית ההיי-טק, באמצעות הקניית ידע, הכשרה ומיומנויות. בעקבות הצלחת התכנית עד כה, מוצע להגדילה בשנים הקרובות על מנת לעמוד ביעדים שאפתניים הרבה יותר.

סעיף 6.ג:

למרות שיעורו הניכר באוכלוסייה, הציבור החרדי אינו לוקח חלק מרכזי בתעשיית ההייטק, וזאת בשל חסמים הכשרתיים, תרבותיים וכלכליים. עם זאת, בשנים האחרונות חלות תמורות משמעותיות בעולם החרדי אשר יוצרות הזדמנות עבור ציבור זה להשתלב בתעשייה זו. זאת כדוגמת לימודי הנדסאות תוכנה שהפכו נפוצים בקרב נשים חרדיות, תחילת השתלבותם של גברים ונשים חרדים בלימודים אקדמיים ובהכשרות מקצועיות הרלוונטיים לתעשיית ההייטק וכן ניצנים ראשונים של פתיחת סטארט-אפים חרדים.

הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מקדמת מזה מספר שנים תכנית בהיקף של כ-500 מיליון ₪ במטרה לשלב בתעסוקה עד לשנת 2020 63% מהחרדים (כאשר בפועל כבר כיום מועסקות כ-72% מהנשים החרדיות), וזאת בהתאם להחלטת ממשלה 1994 מיום 15.7.2010. במסגרת תכנית זו מתעתדת הממונה על התעסוקה לקדם בשנת 2017 פרויקט לשילוב חרדים בהשכלה במקצועות היי-טק וקידום הכשרות לא אקדמיות בתחומי ההיי-טק לחרדים, כולל במסגרת הסמינרים החרדיים, שם ההכשרה יכולה להיות נוספת או תחליפית ללימודי הנדסאות תוכנה.

סעיף 7:

מענה מרכזי למחסור בכוח אדם, בטווח הקצר, הינו "ייבוא" של עובדים מחוץ לארץ. תעשיית ההיי-טק העולמית מתאפיינת בהיותה תעשייה גלובלית, עם תנועת עובדים רבה, כאשר המושג "Relocation" שגור בפי רבים בתחום. מדינות מערביות רבות מתחרות על

עובדים מיומנים מרחבי העולם ומציעות אשרות עבודה בתהליכים מקוצרים, ליווי ועוד, במסגרת "גניבת המוחות" ממדינות אחרות, שבהן העובדים הוכשרו. לישראל יש פוטנציאל "לגניבת מוחות" גם כן, הן עקב האטרקטיביות של תעשיית ההיי-טק הישראלי אשר היא מהחדשניים והמפותחים ביותר בעולם, והן בגלל היותה מדינה מעודדת עלייה וקולטת זכאי חוק השבות מרחבי העולם. להערכת גורמי המקצוע, שימוש בכלי של relocation יכול לסייע להגדיל את פוטנציאל העליה של אוכלוסיות מבוססות במדינות מובילות במערב. על מנת למנף פוטנציאל זה, מוצע כי משרד ראש הממשלה והרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית יפעלו לקידום מספר תכניות:

סעיף 7.א:

החלטת הממשלה 1503 מיום 14.3.10 בעניין 'יתכנית לאומית' להבאת מוחות לישראל" הובילה להקמת "התכנית הלאומית להשבת אקדמאים", מיזם משותף לרשות לחדשנות, המועצה להשכלה גבוהה, משרד העלייה והקליטה ומשרד האוצר, במטרה לסייע לישראלים אקדמאיים בחוץ לארץ, עם דגש על צפון אמריקה, לחזור לישראל לאקדמיה ולתעשייה. במהלך שנות פעילותה של התכנית מאז 2012, הגיעו דרכה לארץ מאות רבות של ישראלים. עם זאת, בשל המחסור בכוח אדם בהיי-טק, יש צורך לרענן פעילות הממשלה בנושא, כך שהרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית תפעל להגדיל את כמות העובדים מחוץ לארץ- תוך התמקדות בישראלים וזכאי חוק השבות, ובמידת הצורך גם מומחים זרים, שיגיעו לעבוד בישראל, וזאת בהתאם לצרכי תעשיית ההיי-טק. הפעילות של הרשות תבוא במקום התכנית הלאומית להשבת אקדמאים, שתתבטל, ותעניק סל שונה של כלים ותמריצים לקבוצות השונות, כאשר עיקר המאמצים יהיו בהבאת ישראלים חוזרים וזכאי חוק השבות.

סעיף 7.ב:

ארגון Israel Tech Challenge, אשר בין בעליו נמנית הסוכנות היהודית ומתפקד כמארגן של ארגון "מסע", מוציא אל הפועל מדי שנה הכשרה ייחודית בתחומי הסייבר וה- Data Science, במסגרת תכנית בשם Fellows, שמטרתה משיכה לישראל של זכאי חוק השבות בוגרי האוניברסיטאות המובילות בעולם ובעלי ניסיון בתעשיית ההיי-טק. התכנית משלבת הכשרה אינטנסיבית בתחומים המדוברים וכן תקופת התמחות בשכר בחברות היי-טק ישראליות, ובסופה כ-80% מהמשתתפים שבה בוחרים להישאר לגור ולעבוד בישראל. עקב ייחודה של התכנית וכן העלויות הגבוהות של תפעולה, תומך מטה הסייבר הלאומי בתכנית בהיקף של 9,000 דולר למשתתף.

תכנית זו הינה היחידה כיום המצליחה להביא לישראל להכשרה, ואח"כ להשמה בהיי-טק, של קהל יעד מבוקש זה, ועל כן ממשלת ישראל מעוניינת בהרחבה מהירה שלה. מטה הסייבר הלאומי יעמיד לרשותה את המשאבים הנדרשים על מנת לעמוד ביעדים שאפתניים ב-3 השנים הקרובות.

סעיף 7.ג:

על מנת לאפשר לזכאי חוק השבות המעוניינים לתרום למאמץ אסטרטגי של חיזוק ההי טק

הישראלי להשתלב בעשייה איכותית בישראל מוצע לפעול במגוון תכונות הפונות לקהל יעד זה. ארגון "מסע" הינו אחד הגופים המרכזיים כיום בישראל המביאים לישראל צעירים בעלי פוטנציאל עלייה, והגדול שבהם בו משתתפים מגיעים לפרקי זמן ארוכים של 10-2 חודשים. הארגון מתקצב על ידי משרד ראש הממשלה והסוכנות היהודית באופן שווה, אל מול יעדים שנתיים של מספר משתתפים. לאור המחסור בכוח אדם מיומן להיי-טק, ממשלת ישראל תמנף את הפלטפורמה הקיימת של "מסע" על מנת להגדיל ככל שניתן את כמות המשתתפים המגיעים להכשרות, לימודים והתמחויות בתחומי ההיי-טק, וכן את שיעור המשתתפים שנשארים בסיום התכניות לגור ולעבוד בישראל. כיום מספר המשתתפים הרלוונטיים עומד על כ-150-200 בשנה, וההערכות הן שניתן לגדול בצורה בלתי מבוטלת במידה ויינתנו הכלים הנכונים ל"מסע", המארגנים שלה ומשתתפי התכניות.

משרד ראש הממשלה, בשיתוף עם הסוכנות היהודית, יתאים את מודל התקצוב של "מסע" בהתאם, וכן יתגמל על בסיס הצלחות- השמות של בוגרי התכניות בשכר גבוה בתעשיית ההיי-טק בישראל, את המארגנים של התכניות הרלוונטיות, בין היתר באמצעות "מסע". זאת, בדומה למודל התגמול של הכשרות לא אקדמיות שתפעיל הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, כמפורט בסעיף 5 להחלטה זו.

סעיף 8:

מזה מעל חצי שנה פועלת ועדה בראשות מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה במטרה לפשט ולהקל בירוקרטיה הכרוכה בהבאת "מומחים זרים" להיי-טק הישראלי. מומחים זרים מוגדרים ככאלה שעובדים בשכר שהוא למעלה מפי שניים השכר הממוצע במשק. הועדה זיהתה כי ישנן מספר פעולות והסדרות אשר יש לנקוט בשיתוף פעולה של משרדי הממשלה השונים על מנת לייעל ולפשט את תהליך הבאת מומחה זר להיי-טק הישראלי.

סעיף 8.א:

על מנת להגדיר מיהו מומחה זר אשר בא לעבוד בתחום ההיי-טק יש להגדיר מהי חברת היי-טק. הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית היא אוטוריטה מקצועית במגוון היבטים הנוגעים לתחום ההיי-טק בישראל ומשכך היא הגוף אשר יהיה אמון לאשר חברות ישראליות כחברות היי-טק לעניין הבאת מומחה זר בהיי-טק לפי הנוהל הייעודי שיוגדר לעניין זה בהסכמה של משרד הכלכלה והתעשייה, הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ורשות האוכלוסין וההגירה. הנוהל יתבסס על שימוש בסיווג הענפי של הלמ"ס אשר נשען על הגדרות של ה-OECD, שימוש בסיווגים קודמים של משרד הכלכלה והתעשייה לחברות רב-לאומיות וחברות אשר הוכרו בעבר כחברות היי-טק על ידי המדען הראשי וכן מנגנון אשר יאפשר בחינה פרטנית לחברות חדשניות ומתקדמות טכנולוגית אשר פועלות בענפים שאינם מסווגים כענפי הייטק, אך אינן נופלות באחת מן ההגדרות הקודמות.

סעיף 8.ב:

יש ליצור מנגנון דיגיטלי פשוט אשר יאפשר לרשות האוכלוסין וההגירה להקליד מספר ח.פ. של חברה ולקבל תשובה מיידית אם החברה מוגדרת כחברת היי-טק לפי הנוהל שהוגדר בסעיף 8.א, אם החברה אינה מוגדרת כחברת היי-טק לפי הנוהל שהוגדר בסעיף 8.א או אם

ישנו צורך בבדיקה נוספת של הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית אשר תיערך לכל היותר תוך שלושה שבועות מיום קבלת כל המידע הרלוונטי לבדיקה. כך חברת היי-טק אשר מעוניינת להביא מומחה זר להיי-טק במסגרת נוהל היי-טק ייעודי תפנה רק אל רשות האוכלוסין וההגירה ויתר הבדיקות ייערכו על ידי הגורמים המקצועיים ברשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית.

סעיף 8.ג:

כיום כאשר חברה מעוניינת להביא עובד זר לתחום ההיי-טק היא נדרשת לעמוד בתנאים רבים להעסקתו כגון הסדרה של ביטוח רפואי על חשבונה, העמדה של מגורים הולמים על חשבונה וכן תנאים נוספים. לשם פישוט הליכי הבאתם של מומחים זרים להייטק, מוצע להוסיף אותם לרשימת המקצועות אשר נכללים בהגדרה של עובדים זרים מומחים וכך להקל ולפשט את תהליך הבאת עובד זר מומחה להיי-טק עבור חברות ההיי-טק. התכלית בחיוב מעסיקי עובדים זרים בתשלום אגרה שנתית הוא ייקור עלות ההעסקה של העובדים הזרים על מנת למנוע דחיקתם של עובדים ישראלים החוצה באותם מקצועות, קרי, יצירת תמריץ חיובי להעסקת עובד ישראלי על פני עובד זר. תכלית זו אינה רלוונטית למומחים הזרים המנויים כיום בתקנות מומחים זרים, שכן מדובר בעובדים אשר באים לצורך "משימה נקודתית" או שעוסקים במקצוע בו נהוגה תזוזת העובדים בין מדינות, אם לשם העברת ידע ואם מכוח אמנות בינלאומיות הדדיות (סגל בכיר של חברות תעופה או ספנות זרות) ומשכך אינם חליפיים במובהק לעובדים ישראלים ועל כן אין צורך לייקר את עלות העסקתם. הערכת הגורמים המקצועיים, היא שאם לא יוטל על המעסיקים של העובדים הזרים המומחים בהיי-טק תשלום אגרה כאמור, הדבר עלול להוביל לפגיעה משמעותית בעובדים הישראלים הפוטנציאליים בתחום, כאשר הצעת המחליטים מבקשת לקדם לימודים ולעודד כניסת אוכלוסיות נוספות לתחום ומכאן כי זה עלול לסכל את יישומה של הצעת ההחלטה בהיבטים אלו, ולכן החלטה זו אינה מבטלת את עניין תשלום האגרה השנתית עבור מומחים זרים להיי-טק.

סעיף 8.ד:

בהחלטת ממשלה 1759 מיום 31.7.16 בעניין "הסדרת העסקתם של בנ/בנות זוג של עובדים זרים מומחים בתחום היי-טק בישראל" הוחלט למנות צוות בין משרדי אשר יגבש מתווה ליישום ההחלטה, אשר נועדה לאפשר לבנ/בנות זוג של עובדים זרים מומחים בתחום ההיי-טק בישראל לעבוד בישראל ללא מגבלה על תחומי העיסוק או השכר של בני הזוג. עתה מוצע לעגן בתקנות את ההסכמות של הצוות תוך 30 יום.

סעיף 8.ה:

כיום כאשר חברת היי-טק רוצה להביא עובד זר לבוא לעבוד בישראל אותו עובד יכול לקבל את רישיון העבודה שלו רק בנתב"ג. פעמים רבות מדובר בהמתנה ממושכת שלעיתים אינה נעימה ויכולה להיות מלווה בבדיקות פולשניות אשר אינן נדרשות כאשר מדובר במומחה זר להיי-טק, אשר כבר קיבל אישור ועבר בידוק בנציגויות ישראל בחו"ל. מוצע להטיל על רשות האוכלוסין וההגירה יחד עם שר החוץ לאשר נהלי עבודה אשר יאפשרו מתן רישיון עבודה למומחים זרים להיי-טק באופן יעיל ומכבד לדוגמה בעת הגעה לנציגות ישראלית בחו"ל או

במעברי הגבול הרגילים של תיירים הנכנסים לנתב"ג. מיום כאשר חברת היי-טק רוצה להביא עובד זר לבוא לעבוד בישראל רישיון העבודה שניתן לאותו עובד תקף למשך שלושה חודשים בלבד ואותו עובד נדרש להגיע ללשכות האוכלוסין תוך שלושה חודשים בכדי להאריך את רישיון העבודה שלו לתקופה של שנה. מוצע להטיל על רשות האוכלוסין להתקין תקנות, במידת הצורך, שיאפשרו להעניק רישיון עבודה למומחה זר להיי-טק לתקופה של שנה.

סעיף 1.8:

כיום כאשר חברת היי-טק רוצה להביא עובד זר לבוא לעבוד בישראל אותו עובד נדרש לקבל אישור רפואי לפי חוק עובדים זרים, התשנ"א-1991. מוצע כי משרד הבריאות ומשרד הפנים יערכו את התיקונים הנדרשים לצורך יעול התהליכים הקשורים לקבלת אישורים רפואיים.

סעיף 1.8:

על מנת להקל על תהליך הבאת מומחה זר יש ליצור מערכת מקוונת אשר תאפשר לחברות היי-טק ולמומחים זרים להיי-טק להגיש בקשות לרישיונות והיתרי עבודה והמסמכים הנלווים אליהם דרך המחשב הביתי, זאת בניגוד למצב כיום שבו יש צורך להגיע פיזית למשרדים ולקונסוליות או לשלוח מסמכים מקוריים דרך הדואר. כמו כן המערכת המקוונת תאפשר לעקוב אחר סטטוס הטיפול בבקשה על מנת שמבקש הבקשה יוכל לדעת היכן הוא נמצא בתהליך.

סעיף 1.8:

על רשות האוכלוסין וההגירה לפרסם נוהל היי-טק ייעודי בשפה העברית והאנגלית וכן תמצית מנהלים אשר יפרטו באופן ברור את התהליך והטפסים הנדרשים מרגע הגשת הבקשה ועד כניסת מומחה זר להיי-טק לישראל הן מנקודת המבט של המעסיק והן מנקודת המבט של המומחה הזר. כמו כן על רשות האוכלוסין וההגירה להציב לוחות זמנים מחייבים לכל שלב.

סעיף 9:

תכנית Horizon 2020 היא התוכנית הגדולה ביותר בעולם, המשלבת מחקר תעשייתי ואקדמי והיא האלמנט הפיננסי המרכזי של ERA - המרחב האירופי למחקר (European research Area) המתהווה באירופה. היא החלה בינואר 2014 ותסתיים בשנת 2020 ומטרתה להגדיל את כושר התחרותיות האירופי בתחומי המחקר והפיתוח. התוכנית מקיפה תחומי מחקר רבים, ביניהם ניידות חוקרים.

התוכנית מעניקה לגופים ישראליים הזדמנות ליצירת שיתופי פעולה עסקיים ומחקריים עם גופים מובילים באירופה ופותחת להם שער להשתלבות אסטרטגית במסגרות המחקר, הפיתוח והשיווק של אירופה במאה ה-21. בזכות המחקר המשותף והצמוד בין החברים בקבוצות המחקר, המשתתף נהנה מידע טכנולוגי העולה בערכו על סכום המענק שאותו קיבל, מרישות, מוניטין, עבודה משותפת עם ספקים ולקוחות אירופאים וכן שימוש במתקני ומרכזי מו"פ ייחודיים של האיחוד האירופי. ישראל חברה מלאה בתוכנית ובעלת אינטרס רב למצות את ההזדמנויות הגלומות בה.

תכנית ניידות החוקרים שבתכנית המסגרת פתוחה לכל סוגי המחקר, כולל תחומי ההיי-טק. עד היום פנו לתכנית ניידות החוקרים חברות היי-טק רבות, אך רק מיעוטן זכו. על אף האמור, העניין בתכנית גדל בשנים האחרונות והחלטת הממשלה עתידה לתרום בקידום הבאתם של חוקרים בתחום היי טק לישראל במסגרת התכנית.

סעיף 10:

התכנית "טובים לתעשייה" פועלת מזה מספר שנים ומטרתה לגשר בין סטודנטים ומפעלים באזורי עדיפות לאומית וירושלים, לשם הבטחת השמה וקליטה בתעשייה של כח אדם איכותי בעל השכלה טכנולוגית ברמה של תואר אקדמי. התכנית מאפשרת מתן מענקים הן לסטודנט והן למפעל הקולט אותו וכן מסייעת לסטודנט לצבור ניסיון מעשי ולהגדיל סיכויי קליטתו בתעשייה. מטרת התוספת התקציבית להבטיח קליטת סטודנטים ממקצועות ההייטק בתעשייה.

סעיף 11:

אין מחלוקת על חשיבותו של צה"ל ותרומות לענף ההיי-טק בישראל, ובפרט היותו גוף בעל יכולת להכשיר כוח אדם איכותי לתחומים הרלוונטיים להיי-טק. צה"ל הוא הגוף אשר נמצא בצומת שבין סיום הלימודים במערכת החינוך ולפני ההחלטה על בחירת קריירה ולכן יש לו חשיבות מכרעת בניסיון להגדיל את מספר הפונים למקצועות ההיי-טק. על הצוות המפורט בסעיף זה לבחון דרכים למינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת שיפור המענה למחסור בכוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק בין היתר על ידי בחינה של הגדלת כמות המוכשרים בצה"ל ביחידות הטכנולוגיות. וכן על ידי חשיפה רחבה של חיילים בצה"ל לעולם ההיי-טק ולאפשרויות השונות לפיתוח קריירה בתחום, זאת במטרה להגדיל את מספר הפונים ללימודים גבוהים במקצועות הרלוונטיים להיי-טק.

סעיף 12:

משרד המדע פועל להכשרת הדור הבא של מהנדסים ומדענים בישראל. לפעילות של המשרד במסגרת החלטה זו מספר נדבכים: הראשון, עידוד חזרתם של מדענים ישראלים לארץ, במסגרת מלגות "החזרת המוחות" ע"ש יצחק שמיר. השני, עידוד ההתמחות של צעירים בתחומי המדע היישומי-הנדסי, במסגרת מלגות קרן מי"ה (מחקר יישומי הנדסי). השלישי, עידוד בני הנוער, בכל רחבי הארץ, לרבות הפריפריה הגאוגרפית והכלכלית, לפנות לתחומי המדעים וההנדסה, במסגרת תכניות לימוד חוויתיות בחינוך הבלתי פורמלי. מוצע להגדיל פעילויות אלו באופן משמעותי ולחזק את כוח האדם שיפעל בישראל בעתיד בתחום הטכנולוגיה העלית, המשמשת כמנוע הצמיחה של המשק הישראלי.

סעיף 13:

תרומה משמעותית לתעשיית ההיי טייק בישראל, נודעת לגל העלייה ממדינות ברית המועצות לשעבר ולעולים ממדינות אחרות. על העולים נמנו מהנדסים, חוקרים ועובדים מיומנים שהיוו מקור ידע ותרמו באופן משמעותי למדינת ישראל בהיותה אחת ממעצמות ההיי-טק בעולם.

גם בשנים האחרונות טומנת העלייה בחובה משאב אנושי משמעותי, ועולים ממדינות שונות, משתתפים בתכניות שמפעיל משרד העלייה והקליטה, ולאחריהן משתלבים בתעשיית ההיי-טק. כך לדוגמא, רק בשלוש השנים האחרונות השתלבו בתעשיית ההייטק בישראל למעלה מ-1,200 עולים ותושבים חוזרים שהשתתפו בתכניות שונות המופעלות על ידי משרד העלייה והקליטה.

תכניות משרד העלייה והקליטה מופעלות בטרם העלייה, ולאחר העלייה, להכשרת העולים והתושבים החוזרים בישראל ולשילובם בתעשיית ההייטק. תכנית אחרות שתופעלנה לטובת העולים והתושבים החוזרים תאפשרנה קורסי השלמה/הכשרה והתאמה לאקדמאים כך שלאחריהן ניתן יהיה לשלבם בתעשיית ההיי-טק.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

יתרום להגדלת פוטנציאל הצמיחה של המשק בכלל ובתחומי ההיי-טק בפרט.

תקציב

כ-900 מיליון ₪.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא התקבלו התנגדויות.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

כמפורט בגוף ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 01ביצועי; 03תהליך;

תחום פעולה עיקרי: 02חברה וכלכלה; 04ישראל והעם היהודי;

מוגש על ידי ראש הממשלה

י"ד בטבת התשע"ז
12 בינואר 2017

היועצת המשפטית

ירושלים, י"ד בטבת התשע"ז

12 בינואר 2017

סימוכין: 0859282577

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההיי-טק

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

כפי שמצוין בדברי החסבר להצעת ההחלטה, בעשורים האחרונים הפכה תעשיית ההיי-טק לאחד מקטרי הצמיחה המרכזיים של הכלכלה הישראלית. המשך התפתחות תעשיית ההיי-טק בישראל תלויה רבות בהיצע מספק של כוח אדם איכותי ומיומן, אשר מהווה, למעשה, את גורם הייצור המרכזי שלה. בשנים האחרונות מתבהר כי ישנו מחסור בכוח אדם מיומן ואיכותי לתעשיית ההיי-טק הישראלית אשר הולך וגובר לאורך זמן.

בשל כך, מוצע להקים ועדת שרים שבראשה יעמוד ראש הממשלה ותפקידה יהיו, בין היתר, לדון ולהחליט בסוגיות הקשורות למחסור בכוח אדם מיומן בתעשיית ההיי-טק ולקדם תכניות ממשלתיות למתן מענה למחסור זה. כמו כן, מוצע להקים צוות מקצועי לנושא "כוח אדם לתעשיית ההיי-טק" בראשות ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה ושחברים בו נציגים משרדי ממשלה ורשויות שונות. מוצע כי תפקידי הצוות יהיו, בין היתר, ליזום צעדי מדיניות, לקדם עבודת מטה ויישום של תכניות בין משרדיות ולבחון את אפקטיביות הצעדים הננקטים. זאת, במטרה לקדם מענה למחסור בכוח אדם מיומן בתעשיית ההיי-טק.

בהמשך לתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה לשנים התשע"ז-התשפ"ב, מוצע לבקש מהמועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתכנון ולתקצוב כי יפעלו בדרכים שונות במטרה להגדיל את היצע כוח האדם המיומן לתעשיית ההיי-טק, ובהן: יפעלו להשגת יעד לאומי של גידול ב-40% במספר הסטודנטים הלומדים לתואר ראשון במוסדות המתוקצבים להשכלה גבוהה, בדגש על האוניברסיטאות, במקצועות הרלוונטיים להיי-טק, כפי שייקבעו על ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה.

בהמשך להחלטת ממשלה מספר 3021 מיום 6.1.2005, מוצע להתיר לכל היותר ל-500 עובדים זרים לעבוד במשך תקופה של עד שנה אחת מיום סיום התואר בחברת היי טק בישראל, שאושרה על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, בהתאם לנוהל שייקבע. בניגוד למומחים זרים בהיי-טק, אשר מוגדרים בהחלטת ממשלה מספר 3021 ככאלו ככל שהם משתכרים פעמיים השכר הממוצע במשק, מוצע לקבוע כי סטודנטים זרים בשנה הראשונה מסיום לימודיהם לא יידרשו לעמוד בתנאי זה בשנה הסמוכה לסיום לימודיהם. זאת, בתנאי שיוכחו כי סיימו תואר אקדמי מלא במוסד להשכלה גבוהה בישראל, באחד מתחומי ההיי-טק המפורטים בהצעה. בנוסף, מוצע להנחות את שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לתקן, בהסכמת שר הפנים ושר האוצר ובאישור ועדת הכספים וועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, את תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים), התשס"ז-2007, כך שכל הפטורים לפי תקנות אלו יחולו על מעסיק של עובד זר.

מוצע לרשום בפני הממשלה את הודעת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן – הרשות לחדשנות) כי בהתאם לחוק לעידוד מחקר פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984 (להלן – חוק החדשנות), סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה היא תגבש תכנית לקידום מדיניות הממשלה לעודד הכשרות חוץ אקדמיות רלוונטיות לתעשיית ההיי-טק, אשר יקנו את המיומנויות והניסיון המעשי הנדרשים על מנת להשתלב בתפקידים עתירי ידע בתעשיית ההיי-טק בישראל. התכנית תכלול תיאום ושיתוף פעולה עם התעשייה והאקדמיה

היועצת המשפטית

ותגמול הגופים המכשירים, המבוסס על תמרוץ ביצועים. התכנית תנוהל על ידי הרשות לחדשנות בתיאום עם הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

מוצע להטיל על הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בתיאום עם הרשות לחדשנות לפתח ולהוציא לפועל תכניות לשילוב אוכלוסיות בייצוג חסר בתעשיית ההיי-טק, בדגש על נשים, חרדים ואוכלוסיית המיעוטים, כהגדרתם ברישא להחלטת ממשלה מספר 922 מיום 30.12.2015.

בהתאם למדיניות הממשלה המוצגת בהצעת ההחלטה מוצע לקדם תכניות להבאת עובדים מיומנים מחו"ל, המתאימים לעבודה במשרות עתירות ידע בתעשיית ההיי-טק בישראל, בהתאם למחויבויות הבינלאומיות של ישראל. מוצע כי התכניות יתמקדו בעיקר בישראלים חוזרים ובזכאי שבות, אך יכללו גם צעדים שיקדמו, בהתאם לצורך, הבאת עובדים זרים מומחים, שיעבדו בחברות ההיי-טק על פי הנוהל שיגובש וישתכרו לפחות פעמיים השכר הממוצע במשק (להלן - **מומחה זר בהיי-טק**). לשם כך, מוצע כי תבטל "התכנית הלאומית להשבת אקדמאים" שהופעלה בעקבות החלטת ממשלה מספר 1503 מיום 14.3.2010, ובמקומה הממשלה תרשום בפניה את הודעת הרשות לחדשנות כי תגבש בהתאם לחוק החדשנות, ובתיאום עם הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, תכנית ייעודית לקידום מדיניות הממשלה, אשר תפעל, באופן יזום אל מול קהל היעד, כפי שהוגדר לעיל, על מנת לשלב בתעשיית ההיי-טק בישראל. זאת, בין היתר באמצעות ספקי משנה.

כן מוצע כי בהמשך להחלטת ממשלה מס' 1985 מיום 21.8.14 ולהחלטת ממשלה מס' 153 מיום 28.6.15 שעניין הגדלת פוטנציאל ההון האנושי בתחום הסייבר בישראל באמצעות פרויקט "מסע", להנחות את מערך הסייבר הלאומי להגדיל את מספר המלגות המוצעות למשתתפי תכנית Israel Tech Challenge Fellows בכפוף לעמידה בעקרונות הסכם מסע לרבות עמידתם של המשתתפים בקריטריונים הנדרשים במסגרת פרויקט "מסע", לקיומם של מקורות תקציביים ובכפוף להתקשרות כדן.

פרויקט "מסע", שמטרתו הבאת משתתפים צעירים מן התפוצות ארצה לשם העמקת זהותם היהודית וחיזוק הקשר עם ישראל, לתקופות של סמסטר עד שנת לימודים אקדמאית, הוקם מכוח החלטת ממשלה מס' 1426 מיום 18.3.2007, אשר החליפה את החלטת ממשלה מס' 2924 מיום 19.12.2004 בנושא זה (לעיל ולהלן - **הפרויקט, החלטת הממשלה**). בעקבות החלטת הממשלה נכרת הסכם בין הסוכנות היהודית, חברת מסע ומשרד ראש הממשלה, המעגן את העקרונות שנקבעו בהחלטת הממשלה ביחס ליישום הפרויקט ולהפעלתו וכן הוראות ותנאים נוספים (להלן - **ההסכם**). חלקה של הממשלה בתקציב פרויקט מסע כפי שהוקצה על ידי משרד האוצר, בהתאם להחלטת הממשלה, במסגרת ההתקשרות עם הסוכנות היהודית לביצוע פרויקט מסע, מובא בכל שנה לאישור ועדת המכרזים ועדת הפטור בחשב הכללי.

תוכנית Israel Tech Challenge Fellows מוסדרת לפי החלטות ממשלה ייעודיות המפורטות לעיל. כאמור, בהתאם להצעת ההחלטה, הגדלת המלגות המוצעות כפופה לעמידה בעקרונות הסכם מסע לרבות עמידתם של המשתתפים בקריטריונים הנדרשים במסגרת פרויקט "מסע", ובכפוף להתקשרות כדן.

כן מוצע להנחות את ראש המועצה הלאומית לכלכלה לפעול לגיבוש תוכנית להבאת צעירים זכאי שבות בעלי פוטנציאל להשתלבות ככח אדם מיומן בתעשיית ההיי-טק בישראל (להלן: תוכניות במסלולי הייטק), בהתאם למסגרת המפורטת בהצעת ההחלטה, ככל הניתן באמצעות התקשרות עם חברת "מסע".

נקבע בהצעת ההחלטה כי ככל שהתוכניות במסלולי הייטק יופעלו באמצעות חברת מסע, הן תהיינה טעונות אישור ועדת ההיגוי של הפרויקט וכן ידרשו הסכם ייעודי שייחתם עם חברת מסע לצורך זה שבו יקבעו כללי הפעלת התוכנית.

עוד מוצע לפעול לטיוב הליך כניסה לישראל של מומחים זרים בהיי-טק, בין היתר באמצעות התקנת תקנות שייסדירו את תעסוקת בני זוג של מומחים זרים בהיי-טק וחוקרים באקדמיה והתקנות תקנות שיאפשרו מתן רישיון עבודה למומחים זרים בהיי-טק בנציגות ישראלית במדינת האזרחות של העובד לתקופה של עד שנה, ככל שיוחלט לאפשר מתן רישיון עבודה בנציגות ישראליות בחו"ל.

עוד מוצע בהקשר זה להנחות את שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לתקן בהסכמת שר הפנים ושר האוצר ובאישור ועדת הכספים ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, את תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים), התשס"ז-2007, כך שמומחים זרים בהיי-טק ובני זוגם יתווספו לרשימת התפקידים המנויים בהגדרה של "עובד זר מומחה" הקבועה בתקנה 1 לתקנות אלו, ובהתאם תתוקן גם תקנה 4 לתקנות, כך

היועצת המשפטית

שלא יחול על מעסיקיהם פטור מאגרה שנתית. התכלית בחיוב מעסיקי עובדים זרים בתשלום אגרה שנתית, בשונה מיתר מעסיקי מומחים זרים, הוא ייקור עלות ההעסקה של המומחים הזרים בהיי-טק על מנת למנוע דחיקתם של מומחים ישראלים באותם מקצועות, קרי, יצירת תמריץ חיובי להעסקת מומחה ישראלי על פני מומחה זר. תכלית זו אינה רלוונטית למומחים הזרים המנויים כיום בתקנות, שכן מדובר במומחים אשר מגיעים לישראל לצורך "משימה נקודתית" או שעוסקים במקצוע שבו נהוגה תזוזת עובדים בין מדינות. משכך, אינם חליפיים במובהק לעובדים ישראלים ועל כן אין צורך לייקר את עלות העסקתם. להערכת הגורמים המקצועיים במשרד האוצר, אם לא יוטל על המעסיקים של המומחים הזרים בהיי-טק תשלום אגרה כאמור, הדבר עלול להוביל לפגיעה משמעותית במומחים הישראלים הפוטנציאליים בתחום, בעוד הצעת המחליטים מבקשת לקדם לימודים ולעודד כניסת אוכלוסיות נוספות לתחום. לפיכך, פטור מאגרות עלול לסכל את יישומה של הצעת ההחלטה בהיבטים אלו.

אשר להעסקת חוקרים זרים, המגיעים לעבוד בישראל במגזר הלא אקדמי: הממונה, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991, מוסמך להעניק היתרים להעסקת עובדים זרים. החלטת ממשלה מספר 3021 מיום 6.1.2005 קובעת מכסות להעסקת עובדים זרים בענפים השונים ובד בבד קובעת סוגי עובדים שיהיו פטורים ממגבלת המכסות. מוצע לתקן את החלטת הממשלה האמורה ולקבוע כי הממונה יהא מוסמך להתיר העסקתם של חוקרים המגיעים לעבוד בישראל במגזר הלא אקדמי בתנאים המפורטים בהצעה ללא מגבלת מכסות.

מוצע להטיל על שרת העלייה והקליטה לפתח ולהוציא לפועל תכניות מיוחדות להכשרה ולשילוב עולים ותושבים חוזרים בתעשיית ההיי-טק ולהפעיל תכניות עידוד עלייה מיוחדות, המותאמות לצרכים של בעלי מקצועות רלוונטיים לתעשיית ההיי-טק.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

בשים לב לאמור לעיל, ההצעה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של המשרדים והגופים הרלוונטיים ביום 9.1.2017.

בנוסח ההצעה הוטמעו תיקונים שונים בהתאם להערות המשרדים שהעבירו התייחסותם.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את הצעת ההחלטה:

בשים לב לאמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

שלומית ברנע פרגו, עו"ד

היועצת המשפטית